

Forslag fra Utstillingsrådet januar 2015:

KHMs Utstillingsstrategi 2020

Innledning

Kulturhistorisk Museums utstillingsstrategi er en delplan til museets samlede 2020-strategi og er utarbeidet av museets tverr-seksjonelle utstillingsråd. Utstillingsstrategien skal ses i samspill med museets forskningsstrategi.

Utstillingsstrategien er sentral i museets ambisjon om å integrere sin utstillingsformidling i en overordnet kunnskapsmodell der forskning, forvaltning og formidling virker gjensidig fornyende. Strategien legger vekt på hvorledes en fornying av utstillingene på tvers av grensene mellom forskningsdisipliner og fag kan skape både ny viten og nye forskningsspørsmål så vel som engasjement og vitebegjær i møtet mellom forskere og publikum

A Hovedmål: Utstillinger skal være et sentralt ledd i museets kunnskapsproduksjon

KHM er et forskningsbasert universitetsmuseum som ønsker å utvikle ny viten gjennom alle sine aktiviteter, inkludert utstillinger. Museets nye utstillinger skal:

- være et aktivt instrument for å utvikle en særlig museal form for kunnskapsproduksjon, som bygger på tverrfaglighet, nærhet til publikum og museets materielle og arkitektoniske kapital.
- skape tydeligere sammenheng mellom KHMs forskning, forvaltning og formidling.
- invitere publikum med i forskningsprosessen og skape offentlig debatt omkring store spørsmål på tvers av tid og rom.

B Strategiske hovedsatsninger: Nye utstillingskonsepter i Vikingetidsmuseet og i Historisk Museum

KHMs formidling gjennom utstillinger skal integreres i museets overordnede kunnskapsmodell: Å utvikle en sterk sammenheng mellom forskning, forvaltning og formidling. I strategiperioden vil det være nødvendig både å skape nye utstillinger med en sterk forsknings- og forvaltningsprofil, og å utvikle metoder og teknikker for å oppnå dette.

1. Nye kjerneutstillinger i 1. etasje i Historisk museum, Tullinløkka

Museets permanente utstillinger i 1 etasje i Historisk museum er fysisk nedslitte og svarer ikke på museets ønsker om å profilere den pågående forskning. En fornying av disse vil derfor være et prioritert satsingsområde frem mot 2020. I tråd med KHMs utstillingsvisjon *Et hus for vilde tanker*, skal museets utstillinger gjennomføres av pågående forskning og kunnskapsutvikling, og i større grad utnytte museets tverrfaglighet. Museets aktuelle forskningssatsninger vil danne utgangspunkt for nye utstillingskonsepter i 1. etasje.

2. Fire ulike utstillingsplattformer

Nye utstillinger i Historisk museum grupperes i fire ulike formater:

- *Kjerneutstillingene* skaper tids- og stedsoverskridende perspektiver på mer almene problemstillinger. Disse utstillingene har som utgangspunkt en langvarig horisont, men elementer vil kunne skiftes ut løpende, slik at utstillingene blir dynamiske og foranderlige.
- I *Objektariet* fokuserer vi på gjenstander og materialitet. Her vil det bli anledning til å ta frem store deler av samlinger og presentere dem som gjenstander i seg selv, uten omfattende fortolkning. Gjennom å bruke Arenaen i 3. etasje. som scenisk ramme, vi vi kunne legge til rette for et særpreget museumsbasert diskusjonsforum.
- *Særutstillingene* kan ta for seg tverrfaglige problemstillinger, som i kjerneutstillingene, men kan også bygge på historiske, regionale, eller typologiske dybdedykk. Særutstillingene gir anledning til å fokusere på individuelle forskningsprosjekter.
- I *Den røde sone* arbeider vi eksperimentelt med hvordan vi kan gjøre vitenskapelige spørsmål sanselige. Den røde sonen bygger på korte, intensive workshop-aktiviteter.

Disse vil resultere i skisseaktige eksperimentelle uttrykk som vil være tilgjengelige for museets publikum.

3. Nytt vikingtidsmuseum på Bygdøy

I februar 2015 utlyses arkitektkonkurransen for nytt Vikingtidsmuseum på Bygdøy. Dette innebærer at et nytt museum kan være en realitet ved utgangen av denne strategiperioden. KHM har et ledende miljø innenfor vikingtidsforskning, og i tråd med *Et hus for vilde tanker* skal det nye museet sette denne forskningen i spill. Det skal også i større grad legges til rette for aktivt samspill med spesialiserte publikumsgrupper, som for eksempel håndverksgrupper, amatørarkeologer og rekonstruksjonsgrupper. KHM ønsker også å øke sin kompetanse i bruk av visuelle og sceniske utstillingsteknikker.

Der er imidlertid også klart at utviklingen av nye utstillinger på det nye Vikingtidsmuseum blir en meget krevende oppgave for KHM både med hensyn til konseptutvikling, gjenstandsbevaring og deltagelse i det omfattende samarbeid med eksterne utviklere innenfor design og utstillingsteknikk som en etablering av et nytt vikingtidsmuseum på Bygdøy innebærer. Det er derfor avgjørende at Universitetet i Oslo bidrar til å skape rammer som gjør KHM i stand til å ta et slikt løft og koordinere et slikt samarbeid med eksterne aktører på en måte som sikrer, at det nye museet på Bygdøy lever opp til de strategiske og vitenskapelige målsetninger for KHM's virksomhet.

C Strategiske tiltak: Skape møteplasser mellom forskere, fag og publikum

1. Å dyrke en nysgjerrighetskultur

En utstilling skal stille spørsmål eller hypoteser som ikke allerede er besvart i forskningen. Museet skal være et sted hvor vi *undersøker* verden og tenker den på nytt, og ikke først og fremst et sted hvor vi *forklarer* verden med allerede etablerte begreper. For å nå dette målet er det nødvendig å etablere en bred diskusjon om utstillinger og kuratering på KHM.

Tiltak:

- Utstillingsrådet har ansvar for et årlig seminar om utstillingsfaglige temaer, åpent for alle ansatte. Seminaret vil ha innlegg fra både KHMs egne fagfolk og ledende internasjonale museumsprofiler. Relevante samarbeidspartnere inviteres til å delta.
- Utstillingsrådet har ansvar for å holde kurs og workshops om f.eks. kuratering, tekstskriving, design, visuell kommunikasjon og andre utstillingsrelaterte emner.
- Utstillingsrådet skal stimulere til jevnlig og uformelle diskusjonsforum hvor folk fra alle museets fagområder inviteres til å tenke kreativt omkring utstillinger.
- Utstillingsrådet undersøker muligheten av å etablere et samarbeid mellom KHM og en eller flere institusjoner som jobber med design, kommunikasjon og ideutvikling.

2. Å utvikle nye, forskningsbaserte kjerneutstillinger

KHMs utstillinger skal bidra til å utvikle en særegen museal vitenskapelse som utforsker menneskene på tvers av tid og rom. KHMs samlinger har et potensial til å utfordre og forandre vår kunnskap og begreper om verden. Museets 1. etasje skal nå fornyes i tråd med pågående forskningsprosjekter og de mange fagligheter som er involvert.

Tiltak:

- Utstillingen *Kollaps* skal utvikles, slik at den kan åpne så snart oppussingen av den første salen (nåværende steinalder/bronsealder/jernalder) i 1. etasje er ferdig.
- Utstillingsrådet skal etablere et forprosjekt som definerer rammer og målsetninger for fornyingen av 1. etasje.
- Det skal etableres en prosjektgruppe med prosjektleder, som kan ta ansvar for fremdriften av fornyingen av 1. etasje.
- Utstillingsrådet og KHMs interne forskningsråd skal i samarbeid sikre at museets medarbeidere involveres i utviklingen av temaer for de to andre salene i 1. etasje.
- På bakgrunn av forskningsprosjektene *Religion and Money*, skal utstillingen av Ål-taket fornyes på en slik måte at den skaper tematisk forbindelse til den kjerneutstillingen som skal inn i den nåværende Middelaldersalen.

3. Omstrukturering av utstillingsflatene i Historisk museum

Nye utstillinger i Historisk museum struktureres ut fra våre fire utstillingsflater. Gjennom de ulike formatene vil vi følge museets vitenskapelse fra en gjenstand kommer inn på museet til den presenteres i en utstilling.

Tiltak:

- **Kjerneutstillinger utvikles i 1. etasje og deler av 2. etasje**

Kjerneutstillingene bygger på fellesmenneskelige problemstillinger på tvers av tid og rom. Frem mot år 2020 fornyes hele 1. etasje, med åpning av *Kollaps* i 2016 som første steg. Det opprettes egne prosjektgrupper for de to neste sonene, basert på forskningsatsninger i KHM.

- **Objektariet etableres i Arena i 3. etasje, fra høsten 2016**

Disse utstillingene viser frem museets samlinger på en fortettet måte, med lite tematiserende kontekst. Utstillingene har en varighet på 1–2 år. Objektariet vil skape en inspirerende ramme omkring museets debattarena.

- **Særutstillinger i Østsalen i 3. etasje**

Disse utstillingene vil utforske en spesifikk faglig/tverrfaglig problematikk, med visningstid fra 6–12 måneder. Under planlegging er bl.a. *Ta det personlig* (vår 2015) og *Death Materiality and the Origin of Time*.

- **Den røde sonen etableres i 3. etasje i 2015**

Den røde sonen etableres som et eksperimentelt verksted hvor alle typer fagfolk møtes og utvikler ideer, konsepter og konkrete løsninger. Verkstedet skal gi plass til kortvarige eksperimenter som student-utstillinger, deleksperimenter til nye kjerneutstillinger, mm.

De fire flater åpner for ulike elementer i museets forskning og forvaltning og henvender seg til publikum med forskjellige innfallsvinkler. De ulike formatene skal være gjenkjennelige, slik at publikum får en tydelig forståelse av hvordan KHM arbeider med sin utstillingsvirksomhet.

4. Å bygge på nærheten til publikum

Et særlig privilegium ved kunnskapsutvikling i museer er kontakten med et bredt publikum. Møtet med de besøkende påvirker måten vi stiller spørsmål og gir svar på. Ved å gjøre selve forskningsprosessen gjennomskiktig for allmenheten, tar museet sin samfunnsrolle på alvor.

Tiltak:

- KHM skal utnytte sin debattarena til å overskride grensene mellom akademiet og offentligheten, og skape direkte kommunikasjon mellom forskere og publikum.
- Utstillingsrådet skal tilrettelegge åpne kuratorsamtaler og debatter som skaper oppmerksomhet rundt fornyelsen av museet
- KHM skal tenke inn tilbud til skolen på et tidlig tidspunkt i utstillingsprosesser. Langsiktig samarbeid med enkelte skoler og lærere, vil styrke KHM's mulighet til å utvikle ny kunnskap gjennom utstillinger.
- Publikum – heriblant nettverk fra museets publikums- og mangfoldsarbeid – skal tenkes inn som en ressurs i nye utstillingsprosjekter.
- KHM skal utprøve utstillingsformater som skaper en direkte relasjon mellom forsker og publikum, både analogt og digitalt.

5. De digitale utstillingene

Digitale verktøy kan åpne opp dørene til museets forskning og samlings- og forvaltningsvirksomhet «bak scenen». Parallelt med å utvikle nye utstillingsflater, skal museet skape innhold til digitale grensesnitt på museet, i feltprosjekter og i det offentlige rom.

Tiltak:

- KHM skal gjøre utstillingsprosesser tilgjengelige gjennom museets webside. Det skal etableres utstillingssider hvor prosjektdeltakere blogger og gir publikum anledning til å engasjere seg med kommentarer og spørsmål.
- Høst 2016 opprettes *Digitalt Feltmuseum*, som vil bringe museumssamlingene ut i felt og utgravningene inn i museet.

- KHM skal legge til rette for at digitale ressurser som anvendes i museets forskning og forvaltning (GIS-tegninger, 3D-scanning, databaser, mm.), kan inngå i utstillings- og formidlingsvirksomheten.

6. Tett oppfølging og løpende evaluering

KHM har i løpet av 2014 innført en ny modell for utstillingsproduksjon. Denne modell skal videreutvikles og kommuniseres tydelig til alle museets ansatte. Museet må avklare ansvarsområdene til henholdsvis Utstillingsrådet og Utstillings- og publikumsseksjonen når det gjelder evaluering og oppfølging av utstillingsprosjekter.

Tiltak:

- KHMs Utstillingsråd skal informere løpende om utstillingstiltak på allmøter og rådets hjemmeside, slik at tankene bak museets utstillingsvirksomhet deles så bredt som mulig i organisasjonen.
- Utstillingsrådet skal samle erfaringene rundt utstillingsfornyingen i denne strategiperioden og sette dem i spill med utvikling av nye konsepter for fremtidens utstillinger i nye fasiliteter på Bygdøy og Tullinløkka.
- KHMs Utstillingsråd og Utstillings- og Publikumsseksjon skal sikre en realistisk langtidsplanlegging av utstillingsvirksomheten gjennom 2-3 årlige planleggingsdager der innkomne utstillingsforslag vurderes.
- KHM skal videreutvikle rutiner for evaluering av utstillingsprosjekter. Utstillings- og Publikumsseksjonen skal evaluere utstillingsprosessene i forhold til prosjektmodell for utstillingsproduksjon, mens UR evaluerer i forhold til museets utstillingsstrategi. Alle større utstillinger diskuteres på et seminar som er åpent for alle museets ansatte.
- I prosjektplaner for utstillinger skal prosjektets plassering i museets utstillingsstrategi alltid drøftes.

7. En styrket relasjon til Universitetet i Oslo

Nye utstillinger ved KHM vil være tverrfaglige og åpner opp for å inkludere flere forskere ved UiO og andre forskningsmiljøer i Norge. Universitetets studenter er en av KHM's særlige målgrupper, både som samarbeidspartnere og brukere. Lokaliseringen i sentrum skal utnyttes for å gjøre UiO mer synlig i bybildet. UiO's Museum for Universitets- og Vitenskapshistorie, som fra 2015 inngår i KHM, gir en ytterligere anledning til at UiO kan presentere sin egen historie og virksomhet gjennom museet i sentrum.

På denne måten har KHM et stort potensial for å virke som UiOs utstillingsvindu overfor offentligheten.

Tiltak

- KHM arbeider for å åpne en særutstilling basert på et samarbeide med andre fagmiljøer på UiO i løpet av 2018–19.
- KHM skal videreutvikle det eksisterende samarbeidet med Institutt for Kulturstudier og Orientaliske Språk rundt undervisning i museologi og praktisk utstillingsproduksjon, og legge til rette for en årlig studentutstilling.
- KHM skal utvikle og stille sin debattarena og Den røde sone til rådighet for initiativer fra UiOs studenter og ansatte.
- KHM skal aktivisere PhD-stipendiater i utstillingsprosesser og dermed bidra til å sikre rekruttering av kvalifisert arbeidskraft til museene.
- Utstillingsrådet og museets utstillingsrådgiver skal aktivt informere sentrale aktører på UiO om museets planer for utstillingsfornyning og mulighetene som stilles til rådighet gjennom Arenaen og Den røde sone.

D Oppsummering

Med denne utstillingsstrategien vil KHM bidra til at Universitetet i Oslo skal nå sine mål om å være et *grensesprengende og samfunnsengasjert læringsmuseum* (UiO strategi 2020):

- KHM skal fornye sine utstillinger på en måte som stimulerer vitebegjær og generer ny viten på tvers av grenser mellom ulike fag, mellom forskere og publikum, og mellom universitet og samfunn.

- De fire utstillingsformatene skal aktualisere universitetets samlinger og viten slik at de skaper oppmerksomhet og engasjement i offentligheten.
- KHMs rike samlinger og faglige innsikter skal utgjøre en attraktiv og engasjerende læringsarena for studenter og skoleelever.

Museets nye utstillinger skal skapes gjennom en *inkluderende utforskning av menneskelig mangfold og eksistensielle mysterier* (KHMs visjon). Med sin nærhet til publikum har museet en særskilt mulighet til, og ansvar for, å bidra til kunnskapsbasert dannelse for det 21. århundret.